Únia miest: Život sa netočí iba okolo ideálne vytriedeného odpadu

Samosprávy aj občania riešia existenčné problémy a vyberajú si medzi kúrením a svietením. Ministerstvo by malo zvážiť návrhy miest, ktoré poznajú realitu, vraví J. Červenáková z ÚMS.

Foto: Odpady-portal.sk

- Spravodajstvo | 23.09.2022 | Martin Rojko

Zber a spracovanie kuchynského bioodpadu je už zavedené v mnohých mestách Slovenska. S rôznymi výsledkami. Hoci sa nájdu samosprávy, kde sa ako-tak darí odkláňať tento druh odpadu z čiernych kontajnerov, väčšina nepovažuje tento postup za prínosný nielen z ekonomického hľadiska.

Mestá musia plniť čoraz viac povinností, nielen v oblasti odpadov, ktoré stoja peniaze. A náklady na zber a spracovanie odpadu z kuchýň domácností sú v realite niekoľkonásobne drahšie než výška súčasných poplatkov za odpad. Okrem toho rastú náklady na energie aj pohonné hmoty.

Predstavitelia ministerstva životného prostredia a niektorých firiem, ponúkajúcich riešenia pri zbere a spracovaní kuchynského odpadu, hovoria, že ak sa systém nastaví správne, vyrobí sa kvalitný kompost

a znížia náklady na odpad. Samosprávy a zberové spoločnosti tvrdia, že idealistické predstavy tu narážajú na realitu a pri spoločnom cieli je potrebné hľadať prakticky fungujúce riešenia.

Prečítajte si tiež

• J. Smatana: Ak zberovky kritizujú systém zberu kuchynského odpadu, mali by ho nastaviť lepšie

• Názor. Zber kuchynského odpadu v mestách so spaľovňou je neefektívny, neekologický a drahý

V článku sa dozviete:

- čo má byť predpokladom kvalitného kompostu podľa predstaviteľa MŽP SR,
- je riešením kontrola kvality výsledného materiálu?
- čo namietajú zástupcovia miest v súvislosti s kompostovaním a celkovým prístupom ministerstva ku zberu kuchynského odpadu,
- ktoré mesto má byť príkladom úspešného zavedenia zberu bioodpadu,
- ako štátny tajomník MŽP SR vníma budovanie kapacít pre spracovanie bioodpadu,
- ktorý model nakladania s odpadom považuje za najjednoduchší a najefektívnejší, ale s veľkým environmentálnym dopadom,
- prečo je cieľ pre samosprávy aj ministerstvo pri nakladaní s odpadom rovnaký, no cesty sa líšia.

Jedným z proklamovaných cieľov pri zavádzaní zberu kuchynského odpadu mal byť návrat živín naspäť do pôdy. Poľnohospodári väčšinou výsledný materiál nechcú pre množstvo nečistôt. Juraj Smatana, štátny tajomník ministerstva životného prostredia, však poukazuje aj na pozitívne príklady.

„Je tu niekoľko kompostární, kde nestíhajú vyrábať kompost a majú dostatok odberateľov. Napríklad v Banskej Štiavnici ho odoberajú záhradkári. Príkladom je aj Ponitrie. Tam, kde to robia poriadne, zarobia aj na komposte. Ak je zlá vstupná surovina, obsahujúca napríklad plastové vrecká alebo odvoz je raz za týždeň, kvalitný kompost sa nezíska.“

Podľa predstaviteľa ministerstva je možnosťou zvýšenia kvality kompostu väčšia kontrola cez štandardy kompostovania, či certifikáciu. Tu však ministerstvo stále ešte len pripravuje vyhlášku o kompostovaní. Logickejší má byť rakúsky systém, kde väčšinu kompostární prevádzkujú samotní farmári, ktorí zároveň kontrolujú čistotu materiálu.

Mestá: chýba recept na dobrý kompost

Únia miest Slovenska kritizuje postoj ministerstva práve pri chýbajúcich štandardoch kompostovania. „Na jednej strane sa hovorí, ako je potrebné spraviť všetko preto, aby bol dobrý kompost. Ale kompostovacia vyhláška sa ešte len pripravuje. Pritom zber bioodpadu už má fungovať takmer dva roky a vyhlášky stále niet. Tak ako vyrobiť ten kvalitný kompost, keď zodpovedný rezort nevydal ešte stále žiadny recept?,“ namieta Jana Červenáková, výkonná viceprezidentka Únie miest Slovenska (ÚMS).

Mestá namietajú aj celkovému prístupu ministerstva ku zberu a spracovaniu kuchynského odpadu, kedy sa nezohľadňujú ekonomické dopady na obyvateľov. „Objavujú sa vyjadrenia, ako je dôležité dodávať optimálnu surovinu spracovateľom. Ale naozaj má byť práve ich záujem ten primárny? Nemal by byť systém v rovnováhe? Alebo oni majú byť víťazmi za cenu nákladov na pleciach obyvateľov a samospráv?“

Príklad mesta Partizánske

J. Smatana v rozhovore pre portál Euractiv poukazuje na ojedinelé príklady miest, kde triedenie kuchynského bioodpadu vraj vyústilo do nižších nákladov na odpad. „Odporúčam navštíviť mesto Partizánske a sídlisko Šípok, kde je pre pár tisíc obyvateľov zavedený systém zberu, ktorý považujem za dokonalý."

Mestská zberová spoločnosť tu zabezpečuje odvoz kuchynského odpadu dvakrát týždenne priamo spred bytov, pričom zároveň ihneď rozdáva domácnostiam nové kompostovateľné vrecká.

„Obyvatelia sídliska boli zo začiatku skeptickí, dnes si pochvaľujú. Musia menej často vynášať zmesový odpad. Tento zber je pre nich komfortnejší, vychádza aj ekonomicky výhodnejšie a čistotu materiálu si pochvaľuje aj odberateľ," uviedol štátny tajomník MŽP SR.

Viceprezidentka ÚMS si myslí, že príklad mesta Partizánske je skôr o špecifických lokálnych podmienkach. „Pán primátor je výnimočný človek a dokáže v meste veľa vecí riešiť netradičným spôsobom. Využíva veľkosť mesta a podmienky na to, aby dosahoval aj v oblasti bioodpadu výnimočné výsledky. A to aj preto, lebo mesto vlastní zberovú spoločnosť."

„Aj Švajčiarsko je výnimočná krajina, ktorá v niektorých oblastiach dosahuje výnimočné výsledky. Podmienky v mestách a obciach sú však rôzne a štát by mal vytvárať také podmienky, aby boli znesiteľné pre všetkých."

Skládkovanie ako finančne najefektívnejší model

Pri zavádzaní nových opatrení v odpadovom hospodárstve zdôrazňujú predstavitelia ministerstva, že dlhodobé odkladanie povinností sa skončilo. „Som presvedčený, že niektoré lobistické skupiny sa môžu snažiť o pozdržanie týchto procesov, ale základnú logiku odpadového hospodárstva neodvrátia," hovorí J. Smatana.

Kritiku kvôli chýbajúcim kapacitám odmieta. „Nie sme v komunizme, aby štát budoval fabriky alebo kapacity pre bioodpad. Máme vytvoriť podmienky. Už od roku 2006 existujú finančné mechanizmy pre vznik týchto kapacít."

„Existujú tu skupiny, pre ktoré je najvýhodnejšie, aby sa tieto opatrenia nezavádzali. Ak je biznis postavený na skládkovaní a inkasovaní peňazí od obcí, ktoré ich vyberú od občanov, takýto model jednoduchosťou a finančnou efektívnosťou nie je možné prekonať. Akurát to má obrovský environmentálny dopad," myslí si.

Život sa netočí okolo ideálne vytriedeného odpadu

Podľa zástupkyne Únie miest je "jednoduché roky pochybný prístup ministerstva pri plnení transpozícii európskych smerníc hádzať na samosprávu a obviňovať ju z toho, že nechce, že robí všetko zle, že je neochotná, či z lobistických snáh a vyhýbaniu sa zodpovednosti."

„Samospráva je zaťažená obrovskými povinnosťami a aj v oblasti odpadového hospodárstva jej pribudlo veľa povinností, ktoré v konečnom dôsledku zaplatia občania."

Mestá aj zástupcovia odpadárskeho odvetvia dlhodobo kritizujú ne(komunikáciu) zo strany rezortu a prijímanie jednostranných opatrení bez konzultácií.

„Napríklad získať z rezortu akúkoľvek odpoveď na otázky od našich miest, metodické nejasnosti, požiadavky na usmernenia, je prakticky nemožné, lebo ministerstvo odpovedať nemusí. Bola som svedkom situácie, ako ministerstvo na rokovaniach odmietalo akékoľvek námietky, argumenty, žiadosti o zmenu zákona, vyhlášky. Dôvod? Lebo to robiť môžu," upozorňuje J. Červenáková.

Samosprávy aj občania dnes podľa nej riešia existenčné problémy a vyberajú si medzi tým, či budú kúriť alebo svietiť. „Sme si vedomí, že efektívne manažovanie odpadového hospodárstva je potrebné z hľadiska environmentálneho, klimatického aj ekonomického. Mestá podporujeme v tom, aby konali zodpovedne a prijímali potrebné zmeny v čo najreálnejšom čase a v čo najreálnejšej forme."

„Všetko sa však netočí iba okolo ideálne vytriedeného odpadu. Ale najmä, je iné mať predstavy urobené od stola a iná je realita v mestách, ktoré potrebujú o zmenách a povinnostiach komunikovať, diskutovať a spoločne hľadať čo najlepšie a najreálnejšie riešenia."

„Cieľ máme možno spoločný, no naša cesta je, žiaľ, diametrálne odlišná. Bolo by vhodné, keby bol pán štátny tajomník konečne ochotný vypočuť si a zvážiť návrhy miest, ktoré poznajú prax a realitu vo svojom území, než slepo presadzovať vlastné ideály, ktoré, ako vidíme, niekedy nemajú veľa spoločné s realitou," uzatvára reakciu Únie miest J. Červenáková.